

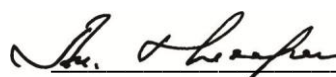
**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

*Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015*

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії

 А.А. Мазаракі

"17" січня 2019 р.

ПРОГРАМА

**вступного фахового випробування
для здобуття освітнього ступеня бакалавра
на основі освітньо-кваліфікаційного рівня
молодшого спеціаліста**

галузь знань 24 «Сфера обслуговування»

спеціальність 242 «Туризм»

Київ 2019

ВСТУП

Вступне фахове випробування проводиться з метою виявлення рівня підготовки вступників, ступеня володіння професійними знаннями для подальшого опанування освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальності 242 «Туризм».

Метою програми є забезпечення вступників інформацією щодо структури та змісту вступного фахового випробування, а також створення необхідних умов для оцінювання знань, здобутих ними у процесі навчання за освітньо-професійною програмою підготовки молодших спеціалістів відповідної спеціальності.

Проведення фахового вступного випробування на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальності 242 «Туризм» базується на перевірці знань з таких фахових дисциплін: «Географія туризму», «Технологія і організація туризму» та «Основи менеджменту».

Програма складається з таких розділів:

1. Географія туризму.
2. Технологія і організація туризму.
3. Основи менеджменту.

До розділів програми додається список рекомендованих джерел.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Розділ 1. ГЕОГРАФІЯ ТУРИЗМУ

Підходи до визначення туризму та їх географічна інтерпретація. Туризм як соціо-еколого-економічна система та об'єкт дослідження географічної науки. Класифікація туризму з позицій географічної науки. Термінологічний апарат географії туризму.

Методичні підходи до комплексної оцінки території. Методи збору географічної інформації. Методи класифікації в географії туризму. Методи типології в географії туризму. Рейтингові методи. Метод районування. Картографічний метод та форми його використання в географії туризму.

Сутність поняття туристичних ресурсів. Умови використання туристичних ресурсів: туристський інтерес та туристське враження. Властивості туристичних ресурсів.

Підходи до класифікації туристичних ресурсів. Проблеми

освоєння та користування туристичними ресурсами. Економічна, соціальна та екологічна оцінка туристичних ресурсів. Природні туристичні ресурси. Культурно-історичні ресурси туризму. Інфраструктурні ресурси туризму.

Туристичний потенціал території та характеристика його складових елементів. Оцінка туристичного потенціалу території.

Регіонознавство як напрямок туристичного країнознавства. Принципи туристичного районування світу. Таксономічні одиниці туристичного районування світу. Особливості туристичного районування світу згідно з ЮНВТО.

Історико-географічні регіони та етнографічні райони України, як туристські дестинації. Основні підходи до виділення історико-географічних регіонів та субрегіонів на території України. Історико-етнографічне районування території України. Загальна характеристика основних етнокультурних регіонів України.

Топонімічна етимологія. Області та обласні центри України як об'єкти туристського інтересу. Характеристика окремих елементів адміністративного поділу України в контексті розвитку туризму.

Підходи до визначення краєзнавства. Функції та ступені краєзнавства. Зміст і завдання туристичного краєзнавства. Основні терміни та поняття туристичного краєзнавства. Об'єкти туристичного краєзнавства. Предмет туристично-краєзнавчих досліджень. Джерела і методи краєзнавчого дослідження.

Види туризму з рекреаційною метою. Географія основних центрів туризму з рекреаційною метою.

Сутність поняття «активний туризм». Географія центрів та регіонів розвитку активного туризму.

Географічна характеристика подієвого (івентивного) туризму. Географія центрів та регіонів паломництва та релігійного туризму у християнстві, ісламі, буддизмі, іудаїзмі, індуїзмі.

Сутність та видова структура ділового туризму. Фактори розвитку ділового туризму. Географія центрів ділового туризму.

Географічна характеристика міського туризму. Основні підходи до визначення сільського туризму. Географія регіонів та країн розвитку сільського туризму в Україні та світі.

Підходи до визначення та ознаки екологічного туризму. Географія центрів та регіонів розвитку екологічного туризму.

Підходи до визначення туристичного країнознавства. Функції і завдання туристичного країнознавства. Методи туристичного дослідження в країнознавстві.

Вплив політичних умов в країні на розвиток туризму.

Економічні стан та умови в країні, їх вплив на розвиток туризму. Соціокультурна характеристика та її роль у формуванні умов розвитку туризму в країні. Народонаселення країни як фактор та суб'єкт розвитку туризму в країні. Туристичний профіль народів країни. Туристичний профіль культури народів країни. Цивілізаційний підхід в туристичному країнознавстві. Спеціальна туристична характеристика країни.

Структура та загальна характеристика європейського туристичного регіону. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

Структура та загальна характеристика Близькосхідного туристичного регіону. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

Структура та загальна характеристика туристичного регіону Азії та Океанії. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

Структура та загальна характеристика Африканського туристичного регіону. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

Структура та загальна характеристика Американського туристичного регіону. Провідні туристичні країни регіону, їх туристичні центри, розвинені види туризму.

Розділ 2. ТЕХНОЛОГІЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ

Види туризму. Функції туризму. Умови та фактори розвитку туризму. Споживачі й виробники туристичних послуг. Туристичне посередництво. Види інтегрованих структур в туризмі. Ресурси туризму та їх цінність. Мотивація та потреби споживачів (туристів). Попит на туристичні послуги та специфіка його формування.

Сталий розвиток туризму та дестинацій. Міжнародні документи, які обумовлюють перспективи розвитку туристичної сфери в світі. Туристична система країни. Геопросторова модель туризму. Туристична інфраструктура.

Туристична політика: визначення та класифікація. Світова туристична політика та роль міжнародних організацій в її формуванні. Всесвітня туристична організація: структура, роль та значення у формуванні міжнародних туристичних обмінів.

Туристичні прибуття та туристичні потоки. Формування туристичного балансу країни. Країни активного та пасивного туризму. Формування міжнародних контактів та міжнаціональної

туристичної політики. Міжнародні організації: загальні, спеціальні, регіональні та ін. Інтеграційні та глобалізаційні процеси в туризмі. Міжнародна інтеграція в туризмі. Формування та роль транснаціональних корпорацій у сфері туризму.

Структура управління туристичною сферою в Україні. Установи та організації управління туризмом в Україні, їх основні функції та завдання. Недержавні громадські організації та їх місце в регулювання та розвитку туристичної сфери. Організаційно-правовий механізм регулювання туристичної діяльності. Закон України «Про туризм»: положення, статті, регулювання. Соціальний механізм регулювання розвитку туризму. Економічний механізм регулювання. Економічне значення туризму та його внесок в державний, місцевий бюджет. Екологічний механізм регулювання розвитку туризму. Екологічний туризм та геологістика природних ресурсів країни. Транскордонне співробітництво та стимулювання міжнародних обмінів у прикордонних зонах (коридорах).

Ліцензування в туризмі. Сертифікація та стандартизація сфери складових індустрії туризму (за складовими туристичної сфери). Порядок надання туристичних послуг. Порядок проведення екскурсійної діяльності. Порядок надання дозволів на туристичний супровід. Кваліфікаційні вимоги до туристичних гідів. Державні стандарти та правила сертифікації засобів готельного господарства.

Розділ 3. ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Сутність категорій «управління» та «менеджмент». Управлінські відносини як предмет менеджменту. Менеджмент як система наукових знань. Менеджмент як мистецтво управління. Менеджери та підприємці - ключові фігури ринкової економіки. Спільне та відмінне між менеджером та підприємцем. Рівні управління, групи менеджерів. Сфери менеджменту: виробництво, фінанси, кадри, нововведення, облік, збут, зовнішньоекономічна діяльність. Існуючі парадигми менеджменту.

Закони та закономірності менеджменту. Сутність, природа та роль принципів менеджменту в досягненні мети організації. Класифікація принципів менеджменту.

Історія розвитку управлінської думки у світі та в Україні. Передумови виникнення науки управління. Класичні теорії менеджменту: школа наукового управління; класична (адміністративна) школа управління; школа людських відносин;

школа поведінських наук. Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід та інші.

Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

Поняття організації. Ознаки організації. Внутрішнє середовище організації, взаємозв'язок внутрішніх змінних. Різновиди організацій: органістичні та механістичні, прості та складні, формальні та неформальні. Загальні риси організацій: ресурсний, вертикальний та горизонтальний поділ праці, залежність від зовнішнього оточення, об'єктивність управління, структуризація.

Організація як відкрита динамічна система: керуюча та керована підсистеми. Модель організації як відкритої системи: параметри «входу», процес перетворення, параметри «виходу».

Зовнішнє середовище організації: фактори прямої та непрямой дії. Загальні характеристики зовнішнього середовища: об'єктивність, взаємозв'язок факторів, складність, динамічність, невизначеність. Оцінка факторів зовнішнього середовища. Еволюція організації. Концепції життєвого циклу організації.

Типи організацій в Україні.

Поняття функцій менеджменту. Функції менеджменту як види управлінської діяльності. Особливості формування функцій менеджменту. Класифікація і характеристика функцій менеджменту. Загальні (основні), конкретні (спеціальні) функції менеджменту.

Динамічний взаємозв'язок конкретних і загальних функцій. Механізм реалізації конкретних функцій менеджменту на засадах використання загальних.

Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їхній взаємозв'язок. Основні елементи системи планування. Етапи процесу планування: визначення місій та цілей; оцінка сильних і слабких боків організації; розроблення стратегії. Базові стратегії. Оперативне планування на засадах застосування адміністративних та економічних важелів. Тактика, політика, процедури, правила. Загальна характеристика бізнес-планування. Поняття місії в управлінні та класифікація цілей організації. Ієрархічна підпорядкованість, субординація цілей організації. Традиційний процес постановки цілей. Концепція управління за цілями.

Сутність організаційної діяльності та її місце в системі управління. Поняття та складові організаційної діяльності.

Сутність організаційної структури управління та їх роль в досягненні мети. Елементи структури. Види організаційних структур

управління. Лінійні та функціональні організаційні структури управління. Комбіновані організаційні структури управління.

Принципи побудови організаційних структур управління. Фактори, які впливають на формування організаційної структури. Критерії оцінки організаційної структури управління. Методи вибору організаційної структури управління. Проектування організаційних структур управління. Формування структурних елементів.

Значення людського фактора в управлінні організацією. Психологічні та фізіологічні особливості працівника. Поняття мотивування. Принципи врахування інтересів у мотивації. Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і заохочень працівника у процесі мотивації. Теорії і моделі процесів мотивування: змістовний і процесний підходи. Співставлення теорій мотивування. Засоби мотиваційного впливу. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми.

Поняття контролю та його місце в системі управління. Принципи і цілі функції контролювання. Етапи процесу контролювання: формування стандартів вимірювання, порівняння фактичного виконання зі стандартами, оцінка та регулювання. Модель процесу контролювання. Процес контролювання. Зворотній зв'язок при контролі. Види управлінського контролю. Типові помилки контролю.

Поняття регулювання та його місце в системі управління. Види регулювання. Етапи процесу регулювання.

Сутність та класифікація методів менеджменту. Методи менеджменту як сукупність способів впливу керуючої системи управління на керовану. Економічні методи менеджменту. Адміністративні методи менеджменту. Соціально-психологічні методи менеджменту. Методи менеджменту як результат виконання функцій менеджменту. Механізм взаємодії методів, принципів та функцій менеджменту.

Сутність управлінських рішень. Управлінське рішення як результат управлінської діяльності. Класифікація управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень. Моделі та методи прийняття управлінських рішень. Підходи до прийняття рішень. Різновиди технологій прийняття рішень. Якість управлінських рішень.

Процес управління як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих функцій, методів, управлінських рішень та інших категорій менеджменту.

Мета управлінського процесу, його учасники, предмет, засоби здійснення. Управлінський цикл. Управлінські процедури: цільовизначення, інформаційне забезпечення, аналітична діяльність, вибір варіанту дій, реалізація рішення, зворотній зв'язок. Особливості процесу управління: безперервність, нерівномірність, циклічність, послідовність, мінливість, стійкість.

Інформація, її види та роль в менеджменті. Носії інформації. Класифікація інформації. Вимоги, які пред'являються до інформації. Поняття і характеристика комунікацій. Різновиди «внутрішніх» та «зовнішніх» комунікацій. Перешкоди в комунікаціях. Зворотній зв'язок у процесі комунікації. Засоби комунікацій, їх переваги та недоліки.

Комунікаційний процес, елементи та етапи процесу. Моделі комунікаційного процесу. Організація комунікаційного процесу. Комунікаційні переваження.

Поняття та загальна характеристика керівництва. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту. Основні фактори та визначальні аспекти керівництва. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Адаптивне керівництво. Влада як елемент примушення. Форми впливу та влади. Теорії лідерства. Типологія лідерів. Поняття стилю керівництва. Характеристика та класифікація стилів керівництва. Фактори та передумови формування стилів керівництва. Критерії оцінки стилю менеджера. Особливості національних систем керівництва. Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.

Сутність відповідальності та етики у менеджменті.

Зміст юридичної відповідальності: дотримання конкретних державних законодавчих актів, інструкцій, норм тощо. Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації.

Перевага та недоліки соціальної відповідальності. Сутність та значення соціальної поведінки. Етична поведінка як сукупність вчинків та дій людей. Причини неетичної поведінки. Заходи щодо забезпечення етичної поведінки.

Сутність та основні параметри організаційних перетворень. Організаційні зміни та управління ними. Моделювання процесу організаційних перетворень. Опір змінам. Система подолання опору організаційних змін.

Сутність результативності та ефективності менеджменту. Економічна, організаційна та соціальна ефективність управління. Показники економічної, організаційної та соціальної ефективності

управління, їх склад і методи визначення. Комплексний підхід до удосконалення управління організаціями.

КРИТЕРІЇ **оцінювання знань на вступному фаховому випробуванні** **для здобуття освітнього ступеня «бакалавр»**

1. Загальні положення

Мета фахового випробування – оцінити відповідність знань, умінь та навичок вступників вимогам програми вступного фахового випробування.

2. Структура екзаменаційного білета

Екзаменаційний білет зі вступного фахового випробування складається з 50-ти закритих тестових завдань.

3. Критерії оцінювання

- Рівень знань оцінюється за 200-бальною шкалою.
- Серед відповідей на тестове завдання вступнику слід обрати одну правильну.
- Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 4 бали, а неправильна – у 0 балів.
- Вступники, які отримали менше 100 балів до наступних випробувань не допускаються та участі у конкурсі не беруть.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

До розділу 1 ГЕОГРАФІЯ ТУРИЗМУ

1. Про внесення змін до Закону України «Про туризм» : Закон України від 18.11.2003 № 1282-IV. Дата оновлення: 28.06.2015. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1282-15>.

2. Про природно-заповідний фонд : Закон України від 16.06.1992 № 2456-XII. Дата оновлення: 03.09.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.

3. Аніпко А. Середньовічні замки і фортеці: рекреаційно-туристське використання. *Краєзнавство. Географія. Туризм*. 2011. № 20 (697). С. 15–18.

4. Бейдик О. О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії. Київ : Ін-т туризму федерації профспілок України, 1997. 130 с.
5. Бейдик О. О., Новосад Н. О. Унікальна Україна: географія та ресурси туризму : навч. посіб. Київ : Альтерпрес, 2013. 572 с.
6. География международного туризма: Страны СНГ и Балтии : учеб. пособ. / авт.-сост. Л. М. Гайдукевич, С. А. Хомич, Я. И. Аношко и др. – Минск : Аверсэв, 2004. 252 с.
7. Гладкий О. В. Туристично-країнознавча характеристика провідних міст Європи. *Актуальні проблеми країнознавчої науки* : матеріали V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (18–19 травня 2017 р., м. Луцьк) / за ред. В. Й. Лажніка. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. С. 30–33.
8. Етнографія України : навч. посіб. / за ред. С. А. Макарчука. Львів : Світ, 2004. 520 с.
9. Корженко В. Я., Абрамчук О. В., Горчинська Л. В. Країнознавство : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2010. 87 с.
10. Королько А. Етнографічна мозаїка Прикарпаття. *Історія України*. 2012. № 5–6 (741–742). С. 34-40.
11. Крижова Н.О., Веклич Л.М. Атлас «Знайомтесь. Україна». Київ : ДНВП «Картографія», 2009. 144 с.
12. Кузик С.П. Географія туризму : навч. посіб. Київ : Знання, 2011. 271 с.
13. Лагунова Т., Кашуба Ю. 500 чарівних куточків України, які варто відвідати. Харків : Книжковий клуб, 2007. 414 с.
14. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Занько Ю.С., Ганич Н. М. Країнознавство: теорія та практика : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 527 с.
15. Парфіненко А. Ю., Сідоров В. І., Любіцева О. О. Туристичне країнознавство : підручник. 2-ге вид., переробл. і доп. Київ : Знання, 2015. 551 с.
16. Петранівський В. Л., Рутинський М. Й. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. / за ред. Ф. Д. Заставного. 2-ге вид. випр. і доп. Київ : Знання, 2008. 575 с.
17. Рекреаційно-туристичні ресурси України з основами туристичного ресурсознавства : навч. посіб. / Н. О. Алешугіна та ін. Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2014. 520 с.
18. Рутинський М. Й. Географія туризму України : навч.-метод. посіб. Київ : Центр навч. л-ри, 2004. 160 с.
19. Скрипник Н. Я., Сердюк А. М. Рекреаційна географія : навч. посіб. Київ : Центр учб. л-ри, 2013. 296 с.

20. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу : навч. посіб. Ніжин : Ніжинський державний університет ім. М. Гоголя, 2010. 336 с.
21. Стафійчук В. І., Малиновська О. Ю. Туристичне країнознавство. Херсон : Олді-плюс, 2016. 808 с.
22. Ткаченко Т., Гладкий О. Міський і сільський туризм: формування і розвиток. *Товари і ринки*. 2016. № 2. С. 9–20.
23. Тонкошкур М. В. Покогодна М. М., Полчанінова І. Л. Туристське країнознавство : підручник. Харків : ХНАМГ, 2012. 473 с.

До розділу 2 ТЕХНОЛОГІЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИЗМУ

1. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР. Дата оновлення: 11.02.2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>.
2. Кифяк В. Ф. Організація туризму : навч. посіб. Чернівці : Книги-XXI, 2008. 344 с.
3. Мальська М. П., Худо В. В. Туристичний бізнес: теорія та практика : навч. посіб. Київ : Центр учбов. л-ри, 2007. 424 с.
4. Мельниченко С. В. Інформаційні технології в туризмі: теорія, методологія, практика : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. 493 с.
5. Мельниченко С., Ткачук Т. Франчайзингові мережі туристичних підприємств. *Вісник КНТЕУ*. 2015. № 4. С. 30–42.
6. Михайліченко Г. І. Практика організації туристичних подорожей : навч. посіб. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2003. 156 с.
7. Михайліченко Г. І., Єременко А. Ю. Організація туристичних подорожей : навч. посіб. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. 392 с.
8. Паращак О. Огляд ринку страхування туристів в Україні. *Страхова справа*. 2004. № 1 (13). С. 44–59.
9. Сокол Т. Г. Організація туристичної діяльності в Україні : навч. посіб. Київ: Рокор, 2002. 200 с.
10. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності. Київ : Грамота, 2006. 264 с.
11. Старовойтенко О. Принципи систематизації видів туризму. *Економіка України*. 2002. № 5. С. 48–54.
12. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. 537 с.
13. Чорненька Н. В. Організація туристичної індустрії : навч. посіб. Київ : Атіка, 2006. 254 с.

14. Оливко О. Оцінка якості комплексного туристичного продукту. *Вісник КНТЕУ*. 2015. № 2. С. 58–63.

До розділу 3 ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ

1. Бай С. Успішність розвитку підприємств: проблеми досягнення збалансованості та інноваційності. *Вісник КНТЕУ*. 2009. № 1. С. 47-54.

2. Бойко М. Економічні інтереси туристичних підприємств: методичні основи оцінювання та реалізації. *Вісник КНТЕУ*. 2011. № 1. С. 31-40.

3. Дяченко Т. О. Основи менеджменту : навч. посіб. Київ : Кондор, 2010. 176 с.

4. Кабушкин Н. И. Менеджмент туризма : учеб. пособ. 2-е изд., перераб. Минск : Новое знание, 2001. 432 с.

5. Кравченко В.О. Основи менеджменту: навч. посіб. Одеса: Атлант, 2012 р. 211 с.

6. Кузнецова Т. О., Янковська Л. А., Савіна Н. Б., Семчук Ж. В.. Менеджмент: теорія та практика : навч. посіб. Львів : Магнолія, 2017. 293 с.

7. Кузьмін О. Є. Мельник О. Г. Основи менеджменту : підручник. Київ : Академвидав, 2007. 416 с.

8. Мазаракі А., Мельниченко С. Туризм в Україні: виклики кризи. *Вісник КНТЕУ*. 2015. № 2. С. 5–15.

9. Мельниченко С. В., Ведмідь Н. І. Менеджмент підприємства туристичної індустрії : навч.-метод. посіб. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 218 с.

10. Основи менеджменту : підручник / С. І. Бай та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазаракі. Харків : Фоліо, 2013. 1406 с.

11. Основи менеджменту. Теорія і практика : навч. посіб. / Г.Є. Мошек та ін.; за заг. ред. Мошека Г.Є. К. : Ліра-К, 2017. – 528 с.

12. Основи менеджменту: Навч. посіб. / За наук. ред. М. Г. Бойко. Івано-Франківськ : «Лілея-НВ», 2015. 336 с.

13. Федоренко В. Г. Менеджмент: підручник – 3-тє вид., переробл. і доповн. К. : Алерта, 2015. 492 с.